

Dr. Ayşen ÇİLENTİ KONURALP

ÜÇÜNCÜ KİŞİ YARARINA SÖZLEŞME

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
TEŞEKKÜR.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR CETVELİ	XVII
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

ÜÇÜNCÜ KİŞİ YARARINA SÖZLEŞME KAVRAMI, TARİHSEL GELİŞİMİ VE BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

I. Kavram ve Hukukî Nitelik.....	5
A. Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme Kavramı ve Nispiilik İlkesi ile İlişkisi.....	5
B. Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmenin Amacı.....	11
C. Kanuni Düzenlemenin Biçimi.....	13
D. Genel Olarak Sözleşmenin Tarafları ve Taraflar Arası İlişkiler.....	21
II. Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmenin Tarihi Gelişimi ve Bunun Güncel Hukuk Sistemlerine Etkisi.....	22

III. Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmenin Türleri.....	26
A. Üçüncü Kişi Yararına Asıl-Ön Sözleşme	27
B. Birden Çok Kişiyi Yararlandıran Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme.....	28
C. Lehdarın Hak Kazanımının Vaadettirenin Ölümüne Bağlı Olduğu Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme.....	29
D. Sonradan Kararlaştırılan Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme	32
E. Tam-Eksik Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme	35
1. Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme	35
2. Eksik Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme	36
3. Somut Olayda Tam ve Eksik Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmenin Birbirinden Ayrılması	41
a. Genel Olarak	41
b. Taraf İradeleri	43
c. Örf ve Âdet.....	47
IV. Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmenin Benzer Kurumlarla Karşılaştırılması.....	48
A. Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşmeden Ayrılması	48
B. Alacağın Temlikinden Ayrılması	52
C. Temsilden Ayrılması	54
D. Havaleden Ayrılması.....	59

İkinci Bölüm

TAM ÜÇÜNCÜ KİŞİ YARARINA SÖZLEŞMENİN HUKUKÎ NİTELİĞİ, KURULUŞU, KATILANLARI, İÇERİĞİ

I. Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmenin Hukukî Niteliği.....	63
II. Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmenin Kurulması	66
A. Taraf İradeleri	66
B. Sözleşmenin Şekli.....	70

III.	Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmenin Geçersizliği	72
A.	Genel Olarak	72
B.	Özel Olarak Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmenin Kuruluş Anında Mevcut Olan İmkânsızlık	73
C.	Hukukî Sonuçları.....	75
IV.	Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmede İrade Sakatlıkları.....	78
A.	Genel Olarak.....	78
B.	Hata.....	78
C.	Hile.....	81
D.	Muvazaa	84
E.	İptal ve Tazminat Yaptırımının Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme Bakımından Uygulanması	86
V.	Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmenin Katılanları.....	87
A.	Vaadettiren	87
B.	Vaadeden.....	89
C.	Lehdar (Üçüncü Kişi).....	90
1.	Genel Olarak	90
2.	Hak ve Fiil Ehliyeti.....	94
3.	Lehdarın Belirlenmesi	96
VI.	Lehdar için Belirlenen Yararın İçeriği.....	101
A.	Genel Olarak	101
B.	Lehdar için Belirlenen Yararın Türü.....	104
1.	Genel Olarak	104
2.	Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme Bakımından Özellik Arz Eden Bazı Yararlandırma Türleri.....	106
VII.	Lehdar için Belirlenen Yararın Amacı.....	112
A.	Üçüncü Kişiye Borç Yükleyen Sözleşmelerin Geçerliliği	112
B.	Üçüncü Kişiye Borç Yükleme Yasağının Kapsamına Girmeyen Kayıtlar	116
VIII.	Lehdarın Hak Kazanımı	118
A.	Kural Olarak Aslen ve Kendiliğinden Hak Kazanımı.....	118

B. Devren Hak Kazanımının Söz Konusu Olduğu Haller	121
C. Hak Kazanımının Gerçekleştiği An.....	126
D. Alacak Hakkının Lehdara Sağladığı Yetkiler.....	128
1. Genel Olarak	128
2. Borca Aykırılık Halinde Tazminat Talebi.....	129
E. Lehdarın Alacak Hakkının Korunması.....	131
F. Lehdarın Alacak Hakkını Kabul Ettiğini Bildirmesi.....	134
1. Genel Olarak	134
2. Kabul Bildiriminin Sonuçları	138
IX. Vaadettirenin Hak Kazanımı.....	139
A. Vaadettirenin Talebinin Hukukî Niteliği	139
B. Vaadettirenin Talebinin İçeriği.....	143
X. Lehdarın ve Vaadettirenin Alacak Haklarının Zamanaşımı Bakımından Birbirleriyle İlişkisi.....	146
XI. Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmede Alacağa Bağlı Hakların Durumu.....	148
XII. Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmeden Doğan Alacak Hakları Üzerindeki Tasarruf Yetkisi.....	151
A. Lehdarın Kendi Alacak Hakkı Üzerindeki Tasarruf Yetkisi ..	151
1. Genel Olarak	151
2. Lehdarın Alacak Hakkını Reddetmesi.....	153
a. Genel Olarak	153
b. Ret Hakkının Kullanılmasının Sonuçları.....	159
3. Lehdarın Vaadedeni İbra Etmesi.....	163
B. Vaadettirenin Kendi Alacak Hakkı Üzerindeki Tasarruf Yetkisi	165
C. Vaadettirenin Lehdarın Alacak Hakkı Üzerindeki Tasarruf Yetkisi.....	166
1. Vaadettirenin Lehdara Tanınan Alacak Hakkını Geri Alma ve Değiştirme Yetkisi.....	166
2. Geri Alma ve Değiştirme Yasağının Ortaya Çıktığı Haller	169

-
3. Geri Alma ve Değiştirme Yasağının Kapsamı 172
  4. Geri Alma ve Değiştirme Yetkisinin Kullanılmasının
Sonuçları 175

Üçüncü Bölüm
TAM ÜÇÜNCÜ KİŞİ YARARINA
SÖZLEŞMEDE KATILANLAR ARASINDAKİ
İLİŞKİLER

- I. Sözleşme Katılanları Arasındaki İlişkiler 179
  - A. Vaadeden ve Vaadettiren Arasındaki Karşılık İlişkisi..... 179
    1. Karşılık İlişkisi Kavramı ve Hukukî Niteliği 179
    2. Vaadettirenin Karşılık İlişkisi Üzerindeki Tasarruf
Yetkisi..... 181
    3. Karşılık İlişkisinden Doğan Def'i ve İtirazlar 182
      - a. Vaadeden ve Vaadettirenin Birbirlerine Karşı İleri
Sürebileceği Def'i ve İtirazlar..... 182
      - b. Vaadededin Lehbara Karşı İleri Sürebileceği Def'i
ve İtirazlar 183
        - i. Genel Olarak 183
        - ii. Def'i ve İtirazlar Üzerine Yapılacak Anlaşmalar... 185
        - iii. Takas Def'i..... 186
        - iv. Ödemezlik Def'i 190
        - v. Hapis Hakkı 191
  - B. Vaadeden ve Lehdar Arasındaki Doğrudan Edim İlişkisi..... 192
    1. Doğrudan Edim İlişkisi Kavramı ve Hukukî Niteliği..... 192
    2. Doğrudan Edim İlişkisinden Lehdar Aleyhine Doğan
Yan Yükümlülükler..... 195
    3. Doğrudan Edim İlişkisinden Doğan Def'i ve İtirazlar 196
  - C. Vaadettiren ve Lehdar Arasındaki Değer İlişkisi 199
    1. Değer İlişkisi Kavramı ve İşlevi..... 199

2. Değer İlişkisinin İçeriğini Oluşturan Kazandırmanın Türü	200
3. Değer İlişkisinin Kurulması Sorunu	201
a. Sıradan Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmeler Bakımından	201
b. Lehdarın Hak Kazanımının Vaadettirenin Ölümüne Bağlandığı Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmeler Bakımından	204
4. Değer İlişkisinin Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmeden Bağımsızlığı	206
5. Değer İlişkisinden Doğan Def'i ve İtirazlar	210
II. Vaadedenin Lehdara İfade Bulunması ve Borcun Sona Ermesi ...	212
A. Genel Olarak	212
B. İfanın Sonuçları	214
C. İfa Yerine Edim ve İfa Uğruna Edim	216
D. Alacak Hakkının İfa Dışı Bir Yolla Sona Ermesi: Alacaklı ve Borçlu Sıfatlarının Birleşmesi	217

Dördüncü Bölüm
TAM ÜÇÜNCÜ KİŞİ YARARINA
SÖZLEŞMEDE BORCA AYKIRILIK,
SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME VE İSTİHKAKA
DAYALI İADE TALEBİ

I. Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmede Borca Aykırılık	221
A. Genel Olarak	221
B. Vaadedenin Neden Olduğu Borca Aykırılık Halleri	222
1. Vaadettirenin ve Lehdarın Seçimlik Haklarının Birbirleri Karşısındaki Durumu	222
a. Genel Olarak	222
b. Vaadettirene Öncelik Verilmesi Gerektiği Görüşü	224

c.	Vaadettirenin Mutlak Olarak Lehdarın Rızasını Alması Gerektiği Görüşü.....	226
d.	Yenilik Doğuran Hakların Geçişi Ölçütü.....	228
e.	Görüşlerin Değerlendirilmesi.....	230
i.	Borçlu Temerrüdü Açısından.....	233
aa.	Geri Alma ve Değiştirme Yasası Başlamamışsa	233
bb.	Geri Alma ve Değiştirme Yasası Başlamışsa	234
ii.	Ayıptan Sorumluluk Açısından	235
2.	Borçlu Temerrüdünde Temerrüt İhtar ve Ek Süre Verilmesi	236
3.	Ayıp Halinde Muayene ve Bildirim Külfeti.....	238
C.	Vaadettirenin Neden Olduğu Borca Aykırılık Halleri.....	239
1.	Akdin Müspet İhlali ve Ayıptan Sorumluluk.....	239
2.	Borçlu Temerrüdü.....	240
3.	Alacaklı Temerrüdü.....	241
D.	Lehdarın Neden Olduğu Borca Aykırılık Halleri	243
1.	Yan Yükümlülükler Aykırılık.....	243
2.	Alacaklı Temerrüdü.....	244
3.	Borçlu Temerrüdü.....	248
II.	Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmede Sonradan Ortaya Çıkan İmkânsızlık	250
A.	Vaadedenin Borcunun İfasının İmkânsızlaşması.....	250
B.	Vaadettirenin Borcunun İfasının İmkânsızlaşması.....	252
C.	İfanın İmkânsızlaşmasından Lehdarın Sorumlu Olması.....	254
III.	Vaadettiren, Vaadeden ve Lehdarın Birbirlerine Karşı Olan Tazminat Talepleri ve Taleplerin Kapsamı.....	256
A.	Lehdarın Tazminat Talebi	256
1.	Tazminat Talebinin Kapsamı.....	256
2.	Tazminat Talebinin Hukukî Dayanağı.....	257
B.	Vaadettirenin Tazminat Talebi.....	259
C.	Vaadedenin Tazminat Talebi.....	261
1.	Lehdara Karşı.....	261

2. Vaadettirene Karşı	261
D. İkili Yetkinin Vaadedenin ve Vaadettirenin Sorumluluğunun Kapsamı ile İlişkisi	263
IV. Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmede Sebepsiz Zenginleşmeye Dayalı İade Talebi.....	265
A. Genel Olarak	265
B. Değer İlişkisi Nedeniyle Ortaya Çıkan Sebepsiz Zenginleşme.....	266
C. Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme Nedeniyle Ortaya Çıkan Sebepsiz Zenginleşme.....	269
1. Genel Olarak	269
2. Sebepsiz Zenginleşmeye Dayalı İade Talebinin Yöneltileceği Taraf.....	271
a. İade Talebinin Vaadettirene Yöneltilmesi Görüşü	271
b. İade Talebinin Lehdara Yöneltilmesi Görüşü.....	272
c. İfa Talebinin Sahibini Dikkate Alan Görüş.....	273
d. Kazandırmanın Amaç ve Niteliğine Bakılması Gerektiği Görüşü	274
e. Görüşlerin Değerlendirilmesi.....	275
D. Hem Değer İlişkisi Hem de Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme Nedeniyle Ortaya Çıkan Sebepsiz Zenginleşme	277
V. Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmede İstihkaka Dayalı İade Talebi	281
SONUÇ	285
KAYNAKÇA	291